

Keresztényeket célzó emberi jogi jogsértések A fokozódó keresztényellenes hangulat kezelése globális keretek között

Human Rights Violations Targeting Christians Addressing the Intensifying Anti-Christian Sentiment in a Global Frame

David R. Hodge

Prof. Dr., egyetemi tanár, kutató
Arizonai Állami Egyetem,
Szociális Munka Tanszék
Pennsylvaniai Egyetem,
Vallás és Városi Civil Társadalom Kutatási Program
DavidHodge@asu.edu

Absztrakt

Cél: Jelen tanulmány a keresztények által tapasztalt emberi jogi jogsértések mértékét és intenzitását vizsgálja, és néhány lehetséges stratégiát javasol az ezzel kapcsolatos problémák kezelésére. Az Egyesült Nemzetek Szervezete aggodalmát fejezte ki a keresztények és más felekezetű hívők ellen irányuló erőszakos cselekmények globális növekedése miatt. Azonban annak ellenére, hogy az ENSZ felszólította tagországait az emberjogi válság kezelésére, ezen országok kevés figyelmet szenteltek a keresztényeket érintő emberi jogi jogsértéseknek. A keresztények több országban találkoznak megkülönböztetéssel, mint bármely más vallási csoport.

Módszertan: A tanulmány elkészítéséhez a vonatkozó szakirodalom szakterület-alapú (desk research) áttekintése került elvégzésre. A szerző a különböző tudományágakból származó releváns tartalmakat nézte át, hogy bővítse a keresztényeket érintő emberi jogi jogsértésekkel kapcsolatos ismereteket.

Megállapítások: A keresztények által tapasztalt emberi jogi jogsértések gyakorisága és intenzitása egyaránt rekordszintet ért el. Az elmúlt 14 évben 107-ről 155-re nőtt azon országok száma, ahol a keresztények zaklatásnak voltak kitéve.

Magyar nyelvű utánközlés. Jelen cikk angol változata megjelent a Belügyi Szemle 2025. évi 4. számában.
DOI link: <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i4.pp833-849>

Jelenleg a keresztények a világ 198 nemzetének és területének 78 százalékában tapasztalnak konkrét atrocitásokat. Hasonlóképpen nőtt azon nemzetek száma, ahol a keresztények nagyfokú üldöztetést tapasztalnak. Ez a szám a 2014-es 53 nemzetről 2024-re 78 nemzetre emelkedett.

Érték: A keresztények a világ legkiszolgáltatottabb és legelnyomottabb közösségei közé tartoznak. Az ebben a cikkben bemutatott adatok és stratégiák az állami és magánszektor szereplőit olyan ismeretekkel és módszerekkel látják el, amelyek felhasználásával hatékonyan kezelhetik a világszerte fokozódó keresztényellenességet.

Kulcsszavak: keresztények, kereszténygyűlölet, emberi jogok, vallási diszkrimináció

Abstract

Aim: This article examines the scope and intensity of human rights violations experienced by Christians and suggests some possible strategies to address the problem. The United Nations has expressed concern at the global increase in acts of intolerance and violence directed towards Christians and other people of faith. Yet despite calls by the United Nations to address this growing human rights crisis, little attention has been devoted to the human rights violations experienced by Christians who encounter discrimination in more nations than any other religious group.

Methodology: To conduct this study, a domain-based review of the pertinent literature was conducted. Content from a diverse array of disciplines was reviewed and synthesized to extend knowledge in a specific domain, in this case human rights violations targeting Christians.

Findings: Both the prevalence and intensity of human rights violations experienced by Christians has reached record levels. Over the past 14 years, the number of nations in which Christians encounter harassment increased from 107 to 155. Currently, Christians experience harassment in 78 percent of 198 nations and territories across the globe. Similarly, the number of nations where Christians experience high levels of persecution has increased from 53 nations in 2014 to 78 nations in 2024.

Value: Christians represent some of the most vulnerable and oppressed people in the world. The data and strategies presented in this article position state and private sector actors with the information they need to address the intensifying anti-Christian sentiment across the globe.

Keywords: Christians, Christianophobia, human rights, religious discrimination

A fokozódó keresztényellenes attitűdök kezelése globális kerekék között

A keresztényellenesség – amelyet kereszténygyűlöletnek vagy krisztofóbiának is neveznek – a kereszténységgel szembeni ellenségeskedésre utal, amely a keresztények vagy a keresztény (vallási vagy szokás) gyakorlatok ellen irányuló megkülönböztetésekben, előítéletekben és emberi jogi jogsértésekben nyilvánul meg (Febriani, 2022; Yancey & Williamson, 2014). Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (2019) Közgyűlése aggodalmát fejezte ki a keresztények és más vallású emberek ellen irányuló intolerancia és erőszakos cselekmények globális növekedése miatt. Annak ellenére azonban, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) felszólította az érintett szereplőket, hogy foglalkozzanak ezzel a növekvő emberi jogi válsággal, kevés figyelmet szenteltek a keresztényeket érintő jogsértéseknek. A témával kapcsolatos tudományos kutatások hiánya különösen aggasztó, tekintve, hogy a keresztények több országban vannak kitéve diszkriminációnak, mint a világ bármely más vallású népessége (Pew Research Center, 2023).

Az ENSZ (2019) e kérdéssel kapcsolatos felhívására válaszul ez a cikk a keresztények által tapasztalt emberi jogi jogsértések mértékét és intenzitását ismerteti, és különböző stratégiákat javasol a probléma kezelésére. A jogsértések jellegének és jellemzőinek megértése nélkül nehéz a megfelelő politikai és társadalmi stratégiákat végrehajtani. Másképpen fogalmazva, ez a megértés alapozza meg a különböző állami és magánszektorbéli szereplők által a kereszténygyűlölet enyhítése érdekében végrehajtható intézkedéseket. Ezen írás tartalma a vonatkozó szakirodalom szakterület-alapú áttekintésére épül (Palmatier et al., 2018).

A (szak)terület-alapú tanulmányok egy adott szakterület szakirodalmát vizsgálják, szintetizálják és bővítik. Jelen tanulmányban a tartalom áttekintése és szintetizálása a keresztényeket érintő emberi jogi jogsértésekkel kapcsolatos ismeretek bővítése érdekében történik. Ennek érdekében az alább tárgyalt tartalom differenciált forrásokon alapul, beleértve az empirikus tanulmányokat, a jogot, a híradásokat, a társadalomtudományokat és az Egyesült Nemzetek Szervezetének releváns dokumentumait. Az így kapott összefoglaló a vallásszabadsághoz való jog meghatározásával kezdődik, majd a keresztényeket érintő emberi jogi jogsértések globális tendenciáinak megvitatását taglalja, végül pedig stratégiákat kínál a befogadóbb, emberi jogi szempontból barátságosabb társadalmak kialakítására.

A vallásszabadság alapvető emberi jogának meghatározása

Az emberi jogok megsértésének kezelése az érintett alapjogok megértésétől függ. Ahhoz, hogy teljes mértékben megértsük a fokozódó keresztényellenes hangulatot, tisztában kell lennünk a vallásszabadsághoz való joggal. Ez az a jog, amely alapját képezi az ENSZ (2019) értékelésének, amely a vallásos emberekkel szembeni előítéletek globális növekedésére vonatkozik. A vallásszabadsághoz való jog számos nemzetközi emberi jogi egyezményben megjelenik, de a leglényegesebb talán az ENSZ (1948/2021) Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 18. cikke (Fazaeli et al., 2020).

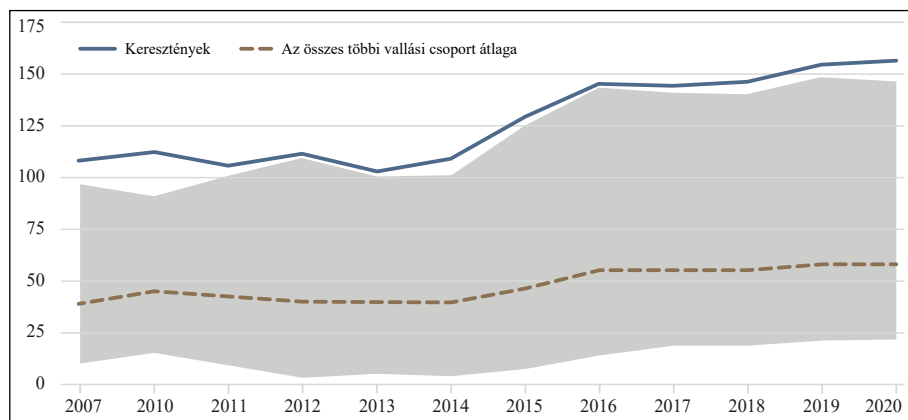
A második világháborút követően kidolgozott nyilatkozatot az ENSZ Közgyűlés 1948-ban ellenvélemény nélkül fogadta el (Gil, 1998). A nemzetek közössége által megfogalmazott alapvető emberi jogokat tartalmazza, amelyek minden emberi társadalomban tartós alapot biztosítanak a szabadság, az igazságosság és a béke fenntartására. A 18. cikk túlmutat a vallási diszkrimináció egyszerű tilalmán, és a vallásszabadságról szóló pozitív leírást tartalmaz. Más szóval, ez a cikk támogató szemlélettel vázolja fel ennek az alapvető emberi jognak a paramétereit. Másképp fogalmazva: a 18. cikk kimondja, hogy mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához, ez a jog magában foglalja a vallás vagy meggyőződés megváltoztatásának szabadságát, és a vallás vagy meggyőződés kinyilvánításának szabadságát egyedül vagy másokkal együtt, nyilvánosan vagy a magánéletben, tanítás, gyakorlás, istentisztelet és szertartás formájában (United Nations, 1948/2021). Ahogy ez a leírás is mutatja, a vallásszabadság többdimenziós jog. A vallásszabadságba implicit módon beágyazódnak a következő jogok: gyülekezési, egyesülési, gondolat szabadsági és szólásszabadsági jog (United Nations, 2019). Ennek megfelelően a vallási megnyilvánulásokat nem lehet kizárólag a személyes vagy privát szférába szorítani. A keresztények és más felekezetekhez tartozó hívő emberek szabadon kifejezhetik vallási meggyőződésüket egyénként vagy intézményes keretek között, hasonlóan gondolkodó társaikkal együtt (Marshall, 2021). A vallási megnyilvánulások magán- és közszférára való kettéválasztására, majd a nyilvános vallási megnyilvánulások betiltására irányuló kísérletek eme alapvető emberi jog megsértését jelentik (Fazaeli et al., 2020). A következő fejezetek a vallásszabadsághoz fűződő jogok megsértésének globális tendenciáit tárgyalják két, egymással összefüggő területen, amelyeket az ENSZ (2019) definiált. Konkrétan az ENSZ aggodalmát fejezte ki a keresztények és más vallású emberek ellen irányuló intolerancia és erőszakos cselekmények növekvő száma, valamint ezen cselekmények növekvő intenzitása miatt. Ennek a meghatározásnak megfelelően a következő két részben a keresztények által tapasztalt emberi jogi jogsértések növekvő gyakorisága és intenzitása kerül bemutatásra.

A keresztényeket érintő emberi jogi jogsértések gyakorisága

A keresztények által tapasztalt vallásszabadság megsértésének gyakoriságára vonatkozó legmegbízhatóbb adatok a Pew Research Centertől származnak (2023). A Pew-jelentéseket széles körben használják különböző – a téma szempontjából releváns – aktorok, köztük kormányzati szervek, nem kormányzati szervezetek, valamint agytrösztök (Birdsall & Beaman, 2020). A Pew elemzésének hitelességét az is alátámasztja, hogy adataik nagyrészt összhangban vannak más, hasonló vizsgálatokat végző kutatók által kapott eredményekkel (Fox & Finke, 2021; Müller et al., 2019). A több tanulmányból származó eredmények ilyen módon történő triangulációja növeli az adatok hitelességét. A Pew adatokat szolgáltat a vallási zaklatásról, ami a vallásszabadság megsértésének megfelelője. A zaklatás mérése két tízpontos indexből áll, amelyek egyrészt a kormányzati korlátozásokat, másrészt a társadalmi ellenségeskedést értékelik. Az előbbi olyan állami politikákra vonatkozik, amelyek korlátozzák a vallási megnyilvánulásokat, például azzal, hogy a keresztényeket pénzbírsággal vagy börtönbüntetéssel sújtják hitük és annak gyakorlása miatt (Allen, 2016; Ford, 2016). Az utóbbi a magánszemélyek és csoportok által elkövetett agresszív cselekményekre utal, mint például a templomok látogatóit célzó tömeges erőszak (Adelaja & Sanni, 2022; Gettleman & Raj, 2021). Az adatokat 198 nemzetre, valamint az olyan különleges közigazgatású területekre vonatkozóan állították össze, mint Makaó és Tajvan. Így a Pew-jelentések a világ népességének több mint 99,50 százalékát és az ENSZ mind a 193 tagállamát lefedik – Észak-Korea kivételével.

1. számú ábra

Azon országok száma, ahol a keresztények zaklatást tapasztalnak (évenként)

Forrás: A Pew Research Center adatai (2023).

Megjegyzés: az ábrában azon nemzetek száma szerepel, ahol a keresztények és más vallási csoportok kormányzati vagy társadalmi zaklatással találkoztak. Nem mutatja a zaklatás súlyosságát. A függőleges oszlopban az országok száma, míg a vízszintes tengelyen az évszámok találhatók.

Az 1. számú ábrán a folytonos vonal évenkénti bontásban mutatja be azon országok számát, ahol a keresztények zaklatással találkoznak. 2007-ben 107 országban zaklatták a keresztényeket. 2020-ra az országok száma viszonylag lineárisan 155-re emelkedett. A Pew-jelentések által lefedett 14 év alatt tehát nagyjából 45 százalékkal nőtt azon országok száma, ahol a keresztényeket zaklatták. Abszolút értékben a cikk írásakor rendelkezésre álló legfrissebb, 2024-es adatok szerint 2020-ban a vizsgált 198 nemzet és terület 78 százalékában tapasztaltak zaklatást a keresztényeket érintően.

Az árnyékolt szürke terület közepén lévő szaggatott vonal az összes többi vallási csoportra vonatkozó zaklatás átlagos szintjét jelöli. Ahogy a keresztények esetében, úgy a többi vallás esetében is növekszik a zaklatás elterjedtsége. A növekedés azonban a keresztények esetében markánsabb, amint azt az 1. számú ábra is szemlélteti.

A szürke terület felső része a muszlimokat ért zaklatási arányt mutatja, ők a második leggyakrabban zaklatott csoportot a világon. 2020-ban 145 országban tapasztaltak zaklatást. Az alsó határ a legkevésbé zaklatott csoportot, a vallásilag nem elkötelezetteket (például agnosztikusok, ateisták és világi humanisták) jelöli. Fontos megjegyezni, hogy a 18. cikk védi az emberek jogát az ateizmus és más szekuláris metafizikai hitrendszerek megerősítésében. 2020-ban ezen hitrendszerek gyakorlóit 27 országban zaklatták metafizikai meggyőződésük miatt. Amint ezek az adatok mutatják, lényegében minden vallási csoporthoz tartozó ember tapasztalja jogainak megsértését valamilyen nemzeti (lokális) kontextusban szerte a világon. Bizonyos esetekben a zaklatás különösen hangsúlyos (Finley, 2020). A diafóbia (diaphobia) – amely nemcsak a párbeszédtől való félelem, hanem az olyan isteni világnézettel szembeni ellenszenv is, melyben egy transzcendens Isten szolgál az ember központi viszonyítási pontjául – és a vallási diszkrimináció egyéb formái mindenütt jelen vannak (Hodge, 2003). Alapvető fontosságú, hogy mindenki vallásszabadsághoz való jogát tiszteletben tartsák. Az ENSZ (2019) értékelésével összhangban erőfeszítésekre van szükség, hogy előmozdítsuk minden vallásos ember jogait, bárhol is sérüljenek azok. A keresztények világszerte elterjedt zaklatása azonban aláhúzza jelen írás fontosságát.

A Pew (2023) adatai szerint a keresztények zaklatása széles körben elterjedt, és globális szinten gyorsan növekszik. Ezek az adatok azonban nem feltétlenül

ragadják meg a zaklatás súlyosságát (Birdsall & Beaman, 2020). Fontos megjegyezni, hogy a súlyosságban jellemzően nemzetek között, sőt nemzeteken belül is vannak eltérések (Petri, 2022). Ez a tény rámutat a vallásszabadság megsértésének intenzitását vizsgáló adatok szükségességére.

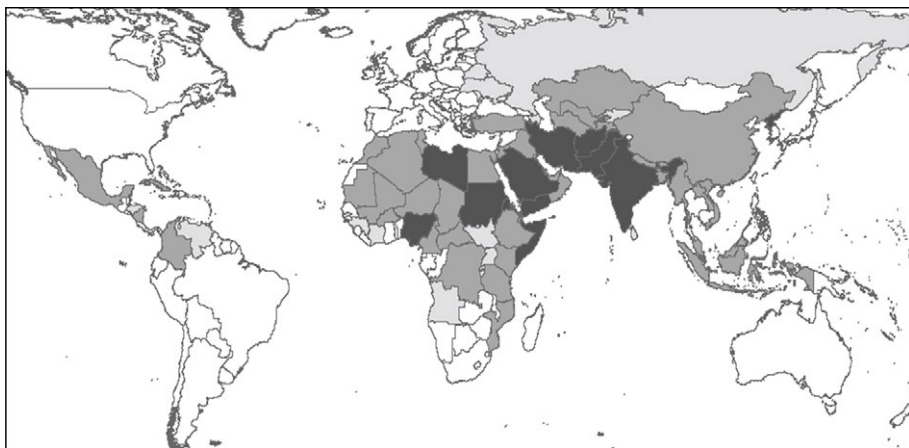
A keresztényeket ért emberi jogi jogsértések intenzitása

A legpontosabb adatokat a keresztény emberi jogok megsértésének intenzitásáról az Open Doors Analytical (2024) szolgáltatja. Ez a szervezet azokat a nemzeteket vizsgálja, ahol a legnehezebb keresztényként élni. Az eredményeket egy éves jelentésben, a World Watch List (WWL) nevű riportban foglalja össze. Definíciója szerint kereszténynek számít mindenki, aki magát kereszténynek vallja, vagy egy egyház történelmi hitvallása alapján egy keresztény közösséghez tartozik (Open Doors International, 2023). Az Open Doors Analytical által gyűjtött adatok egyedülállóak, mivel talán az egyetlen olyan szervezet, amely rendszeres terepkutatást végez (Sauer, 2019). Az adatok pontosságának biztosítása érdekében a WLL minden egyes kiadásának független ellenőrzését a Nemzetközi Vallásszabadság Intézet végzi (International Institute for Religious Freedom, 2024). Az Open Doors (2023) minden egyes nemzetre vonatkozóan meghatároz egy „üldözési pontszámot”, amely hat jellemzőn alapul.

Az üldöztetést úgy határozzák meg, mint a keresztényként való azonosításból fakadó ellenségeskedést. Az üldöztetés megnyilvánulásait öt területen értékelik, amelyek a következőkkel kapcsolatosak: magánélet, család, közösség, nemzeti, valamint egyházi élet. A hatodik terület átíve az előző öt területen, és a keresztények által hitük miatt tapasztalt erőszak szintjét méri. Az e hat területen elért pontszámok alapján a nemzeteket rangsorolják és besorolják a magas (41–60 pont), nagyon magas (61–80 pont) vagy rendkívül magas (81–100 pont) szintű üldöztetéssel jellemezhető országok közé.

2. számú ábra

A keresztényüldözés magas, nagyon magas vagy rendkívül magas szintjét mutató nemzetek

Forrás. Az adatok az Open Doors Analytical 2024-es világnézettségi listájából származnak.

Megjegyzés: a világosszürke árnyalat a keresztényüldözés magas szintjét jelzi, a középszürke az üldözés nagyon magas szintjét, míg a sötétszürke az üldözés rendkívül magas szintjét.

A 2. számú ábra a magas, nagyon magas és rendkívül magas szintű üldözést mutató országok 2024-es állapotát mutatja (Open Doors Analytical, 2024). Mintegy 78 nemzet tartozik ebbe a három kategóriába. Ezzel szemben 2014-ben, az első olyan évben, amikor a WWL-jelentéseket független módon ellenőrizték, 53 nemzetet soroltak ebbe a három csoportba (Open Doors Analytical, 2014). 2014-ben mindössze két nemzetenél volt rendkívül magas az üldözés szintje, ez a szám 2024-re 13-ra nőtt. Röviden, a keresztényüldözés világszerte tovább fokozódott, és mostanra elérte a legmagasabb szintet, amelyet az Open Doors adatgyűjtésének körülbelül három évtizeddel ezelőtti kezdete óta regisztráltak.

Mint fentebb említettük, fontos hangsúlyozni, hogy gyakran nemzeteken belül is léteznek eltérések (Petri, 2022). Más szóval, nem feltétlenül az első ábrán bemutatott nemzetekben élő kereszténynek kell megtapasztalnia az elnyomás magas fokát. A kulcskérdés inkább az, hogy az ábrázolt nemzetek olyan területeket képviselnek, ahol a keresztények aránytalanul nagy mértékben vannak kitéve diszkriminatív dinamikának. Az aggasztó területek közül a 2. számú ábra a Közel-Kelet, Észak-Afrika és az ázsiai–csendes-óceáni térségeket emeli ki.

Ez összhangban van a Pew Research Center (2023) adataival, valamint más tanulmányokkal, amelyek ezeket a területeket úgy emelték ki, mint ahol a vallásszabadságot különösen kirívóan megsértik (Fox, 2019). Nehéz túlbecsülni azt az elnyomást, amely az ezeken a területeken élő keresztényeket sújtja. A keresztényeket egész városokból és területekről erőszakkal kiirtották a kormányok és bizonyos társadalmi csoportok által elkövetett rendszerszintű elnyomás miatt (LeMasters, 2018). A hívőket fizikailag bántalmazták, elrabolták és váltságdíjért fogva tartották, bebörtönözték és megkínozták, öngyilkos merényletekben való részvételre kényszerítették, sőt keresztire feszítették őket (Müller et al., 2019). A keresztény nőket aránytalanul gyakran üldözik – miközben családtagjaikat börtönbe zárják –, vagy házi őrizetbe helyezik őket és megtagadják tőlük a gyermekeik felügyeleti jogát. A nőket egyes helyeken házasságra kényszerítették (miután akarataik ellenére hivatalosan elváltak nyilvánították őket), és eladták őket szexrabszolgának (Fisher et al., 2021). Keresztény templomokat és iskolákat bombáztak, keresztény vezetőket végeztek ki, és elkobozták a vagyonukat. A konfliktus sújtotta területeken a keresztényeket elűzték otthonaikból és közösségeikből, hogy megakadályozzák a humanitárius segélyhez való hozzáférésüket (LeMasters, 2018). Megfigyelők ezt az emberi jogi válságot emberiesség elleni bűncselekménynek (Brown, 2016), népirtásnak (MacGuire, 2019), a keresztények elleni globális támadásnak (Marshall et al., 2013) és a keresztények elleni globális háborúnak (Allen, 2016) nevezték.

A keresztényellenesség egyre szélesebb körű és intenzívebbé válása világszerte alátámasztja az emberi jogok megsértésének kezelésére irányuló stratégiák szükségességét. Az ENSZ (2019) a növekvő válságot elismerve felhívást tett közzé a vallásszabadsághoz való egyetemes jog előmozdítására, valamint a keresztények és más hívők ellen irányuló intolerancia és erőszak enyhítésére. A fokozódó kereszténygyűlölet kezelésére számos stratégiát lehet megvalósítani mind az állami, mind a magánszektor szereplői által.

Állami lehetőségek a keresztényellenes érzelmek kezelésére

Állami szinten egyes nyugati demokráciák a vallásszabadságért való kiállást a külpolitikai kezdeményezéseik részévé tették (Philpott & Shah, 2016). Legalább két egymást kiegészítő modellt fogadtak el ezek az államok olyan nemzetekkel kapcsolatosan, amelyek implicit vagy explicit módon szankcionálják a keresztények és más hívők kifejezett diszkriminációját (Müller et al., 2019). Az első modellt a vallásszabadsághoz való jog kirívó megsértőire kíván rávilágítani, míg a második humanitárius megközelítést alkalmaz az üldözött vallási

közösségek megsegítésére. Ezekre láthatósági, illetve humanitárius modell néven szokás hivatkozni. A láthatósági modellt talán az Egyesült Államok képviseli a legjobban, amely 1998-ban elfogadta a nemzetközi vallásszabadságról szóló törvényt (IRFA) (Philpott & Shah, 2016). Az IRFA innovatív kezdeményezés volt, amely segített néhány más nyugati demokrácia későbbi vallásszabadság-érdekérvényesítésének megalapozásában (Petri & Buijs, 2019). Az IRFA két kulcsfontosságú entitást hozott létre: 1) az Egyesült Államok Nemzetközi Vallásszabadság Bizottságát (USCIRF) és 2) a külügyminisztériumon belül a Nemzetközi Vallásszabadság Hivatalát. Az USCIRF és az Egyesült Államok Külügyminisztériuma is évente tesz közzé jelentéseket a vallásszabadság helyzetéről az Egyesült Államokon kívül. Az USCIRF kiemeli azokat a nemzeteket, ahol különösen súlyosan megsértik a vallásszabadságot.

A külügyminisztérium statisztikákat állít össze a világ különböző országaiban előforduló vallásszabadsággal kapcsolatos jogsértésekről. Az éves jelentések és a hozzájuk kapcsolódó politikai ajánlások célja, hogy a vallásszabadságot az amerikai külpolitika lényegi részeként népszerűsítsék. Az USCIRF például ajánlhatja a vallásszabadsággal kapcsolatos jogok rendszeres és kirívó megsértésében részt vevő nemzetek szankcionálását.

A gyakorlatban azonban ezeket a szakpolitikai ajánlásokat ritkán hajtják végre (Blitt, 2019). A vallásszabadság megsértésével kapcsolatos aggodalmakat gyakran háttérbe szorítják a kereskedelmi kapcsolatokkal, a terrorizmus elleni küzdelemmel és más, a szövetségek fenntartásával kapcsolatos további érdekek. Mindazonáltal az USCIRF és a külügyminisztérium által kiadott jelentések funkciója, hogy rávilágítsanak a vallásszabadság jelentős megsértésében részt vevő nemzetekre. Ez a fajta láthatóság hatékonyan ösztönözheti az országokat arra, hogy támogassák a nyilatkozatban foglalt vallásszabadsághoz való jogokat, amelyeket – legalábbis elméletben – támogatnak. Az IRFA nem a keresztényeket érintő emberi jogi jogsértésekre összpontosít. A hangsúly inkább a tágabb értelemben vett vallásszabadságon van. Természetesen a keresztények is szerepelnek ebben a vallásszabadsággal kapcsolatos jogsérelmet szenvedők bővebb halmazában.

A második modell, amelyet a következőkben tárgyalunk, máshova helyezi a hangsúlyt, mégpedig a szenvedések enyhítésére. A humanitárius modellt példázza a magyar kormány által 2017-ben létrehozott Hungary Helps kezdeményezés (Ochab, 2019). Ez a kezdeményezés az üldözött keresztényekre összpontosít – összhangban azzal, hogy ők a leginkább diszkriminált csoport –, de segítséget nyújt a zsidóknak, muszlimoknak, jazidiknek és más elnyomást elszenvedő népcsoportoknak is (Azbej, 2022). A Hungary Helps arra törekszik, hogy világszerte azonosítsa a humanitárius válsághelyzeteket, közvetlen, helyi

alapú segítséget nyújtson, valamint részt vegyen az adott (lerombolt) terület fejlesztésében és újjáépítésében, hogy az egyének a szülőföldjükön maradhassanak. A cél tehát a pusztá szükséghelyzeti segítségnyújtáson túl olyan projektek létrehozása, amelyek helyreállítják és támogatják az adott közösségeket, hogy annak tagjai fenntartható helyi társadalmakban élhessenek. A projekteket jellemzően a helyi közösségekkel és a hittérítő szervezetekkel (FBO-k) együttműködve fejlesztik ki. A helyi közösségekkel való közös munkavégzés segít biztosítani, hogy a projektek társadalmilag megalapozottak legyenek, és hogy a helyi közösségek és a hittérítő szervezetek folyamatosan együttműködjenek.

A társadalmi érvényesség kulcsfontosságú tényező a beavatkozások hasznossága és fenntarthatósága biztosításának szempontjából. A humanitárius projektek a finanszírozás lejárta után ugyanis gyakran elhálnak, és egyes esetekben még súlyosbíthatják is a helyi problémákat (Moyo, 2009). A helyi szereplők bevonása a döntéshozatali folyamatba növeli annak valószínűségét, hogy a projektek hosszú távú előnyökkel járnak. A Hungary Helps másik kulcsfontosságú tevékenysége az FBO-kkal való együttműködés (Chowdhury et al., 2019). Ezen szervezetek helyi társadalomban betöltött szerepük és magas fokú társadalmi elismertségük révén jó helyzetben vannak a különböző szolgáltatások nyújtásához, valamint a fejlesztés és az újjáépítés elősegítéséhez (Austin et al., 2022). Az FBO-k gyakran erős társadalmi hálózati kapcsolatokkal rendelkeznek, beágyazódnak a helyi közösségekbe, és jelentős tekintéllyel bírnak a szegény vagy kiszolgáltatott emberek körében. Ezek a jellemzők gyakran különösen fontosak a stabil kormányzással nem rendelkező régiókban (Moyo, 2009). Az FBO-k rugalmasságuk és mozgékonyáguk révén gyors, közvetlen és helyi segítséget nyújtanak.

Ez a két keretrendszer – a láthatósági és a humanitárius modell – különböző megközelítéseket kínál a keresztények és más hívők üldözésének támogatásában érdekelt államok számára.

Ahogy az ENSZ (2019) megjegyzi, a magánszektor szereplői is fontos szerepet játszanak, beleértve például a médiát, az emberi jogi szervezeteket, a választási testületeket és a kutatókat. A következő fejezetben néhány olyan stratégiát mutatunk be, amelyeket a nem állami szereplők a keresztényellenesség kezelésére alkalmazhatnak.

A magánszektor lehetőségei a keresztényellenesség kezelésére

A magánszektor szereplői mind nemzetközi, mind nemzeti szinten fontos szerepet játszhatnak a keresztényellenesség elleni küzdelemben. A keresztényeket

elnyomó autoriter kormányok csak a nemzetközi nyomásra reagálhatnak (Ba-loch & Ellis-Petersen, 2021). Ez a tény aláhúzza a magánszektor szereplőinek sokszínűsége által folytatott érdekérvényesítés fontosságát. A különböző szereplők különböző perspektívákat vetnek fel a problémával kapcsolatban, amelyek hozzájárulhatnak az elnyomás kezeléséhez.

A helyi, regionális és országos média segíthet az emberek figyelmét felhívni egy olyan emberi jogi válságra, amelynek híre sokakhoz nem is jut el. Hogy egy konkrét példát említsünk arra, hogy a média hogyan tudja felkelteni az emberek figyelmét: Gettleman és Raj (2021) a New York Timesban megjelentetett cikkükben a keresztények elleni növekvő indiai támadásokat mutatták be. A szerzők bemutatták, hogy az elkövetők hogyan használták a közösségi médiát a keresztények elleni támadások szítására és koordinálására. A felderítők azonosították a vasárnapi istentiszteleteket, majd a közösségi média segítségével azonnal megszervezték a keresztények elleni támadásokat, miközben az istentisztelet még zajlott. Miután nyilvánosan megverték őket, a keresztények feljelentést tettek a rendőrségen. Azonban ahelyett, hogy letartóztatták volna az elkövetőket, a rendőrség letartóztatta és bebörtönözte a keresztényeket. Az ilyen beszámolók terjesztése felhívja a figyelmet a hatalommal rendelkezők visszaéléseinek különböző típusaira, ezzel értékes szolgálatot téve a befogadóbb, emberi jogokat tiszteletben tartó államok létrehozásában érdekelt polgároknak (Foucault, 1980).

Az ENSZ (2019) augusztus 22-ét a vallási vagy meggyőződésen alapuló erőszakos cselekmények áldozatainak nemzetközi emléknapjává nyilvánította. Az ENSZ-határozat lehetőséget biztosít a hírügynökségek számára, hogy a kereszténygyűlölet olyan legkirívóbb példákra hívják fel a figyelmet, mint amilyen a fentiekben bemutatott eset. Az újságok mellett a televíziós műsorok, tudományos folyóiratok és más médiumok is közölhetnek cikkeket a vallásszabadság különböző típusú megsértéséről, hogy segítsenek tudatosítani a téma fontosságát.

Az emberi jogi szervezetek alkalmasak arra, hogy az elnyomott keresztények érdekében folytatott érdekérvényesítést működőképpessé tegyék. Ezek a szervezetek széles körű tapasztalattal rendelkeznek az emberi jogok megsértésének kezelésében. Mégis, ahogyan az már régóta jellemző a magánszektor számos más szereplőjére, viszonylag kevés emberi jogi szervezet szentelt kellő figyelmet a keresztények és más hívők által tapasztalt jogsértéseknek (Rosenthal, 1997). Létezik azonban néhány szervezet – például az Alliance Defending Freedom International és a Forum 18 –, amelyek valóban a vallásszabadság megsértésére összpontosítanak. Mint ilyenek, értékes szolgálatot tesznek, azonban ezeket az erőfeszítéseket ki kellene egészíteni más kiemelkedő emberi jogi szervezetek hasonló aktivitásaival. Az ilyen szervezetek jelentősen hozzájárulhatnak a világ legkiszolgáltatottabb és legelnyomottabb emberei szenvedésének enyhítéséhez,

ha biztosítják, hogy munkájuk kiterjedjen az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában felsorolt valamennyi jogért való kiállásra (Marshall et al., 2013).

Fentiek mellett a vallási szervezeteknek is egyedülálló szerep jut. A keresztények és más hívő emberek egyedülálló módon képesek megérezni a vallásszabadság megsértésének természetét és jellegét (Bussey, 2020). Mint a kanári a szénbányában, idő előtt figyelmeztetnek a közelgő veszélyre. Mindemellett számos vallási szervezet jelentős számú tagsággal bír. Következésképpen amellett, hogy azonosítják a jogsértéseket, mozgósíthatják az embereket, hogy nemzetközi és nemzeti kontextusban egyaránt kiálljanak a vallásszabadság mellett. Fontos kihangsúlyozni, hogy a kereszténygyűlölet nem korlátozódik a WWL-en szereplő nemzetekre. Amint azt a Pew (2023) adatai is mutatják, a keresztényellenes nézetek és törekvések mindenütt jelen vannak. A keresztényekkel szembeni diszkrimináció számos nyugati demokráciában is jelentős probléma (Yancey, 2023). Hogy csak egy példát említsünk az Egyesült Államokból, az állami szereplők rendszeresen azon munkálkodtak, hogy a keresztény diákcsoportokat kitaltsák az állami egyetemi kampuszok területéről (Intervarsity Christian Fellowship/U.S. v. University of Iowa, 2021). A nyugati nemzetekben a rendszerszintű előítéletek eltűrése azonban segít legitimálni más országokban az elnyomó cselekedeteket.

Minden országban fontos, hogy azonosítsuk, megnevezzük és megszüntessük a keresztényeket érintő rendszerszintű előítéletesség különböző megjelenési formáit. Az emberi jogok megsértése jellemzően a hatalmi egyenlőtlenségekből fakad (Foucault, 1980). Az egyenlőtlen hatalmi viszonyok – különösen a kulcsfontosságú kultúraformáló szakmákban – olyan társadalmi narratívák kialakulásához vezetnek, amelyek a keresztényeket célzó kormányzati korlátozások és társadalmi ellenségeskedések legitimálását erősítik (Müller et al., 2019). Valójában a végső hatalom abban a képességben rejlik, hogy létrehozza, terjessze és ellenőrizze azokat a társadalmi narratívákat, amelyek az embereknek értelmet és célt adnak (Sue, 2010). Ezek a narratívák heurisztikus prizmákat biztosítanak az emberek számára, alakítva a világ megértését és értelmezését (Petri, 2018). Implicit módon szocializálják az embereket a meghatározó társadalmi kérdésekről, azokról a népességcsoportokról, amelyek jogait védeni vagy erősíteni kell, és azokról, amelyek jogait figyelmen kívül kell hagyni vagy korlátozni kell. Hogy néhány gyakorlati példát említsek, meghatározzák, hogy ki részesülhet banki szolgáltatásban és ki nem (Sattler, 2023), ki vehet részt a társadalomban és ki „tűnik el” a társadalomból (Chow, 2020). Nyugati társadalmakban a posztindusztriális tudáságazat által létrehozott társadalmi narratívák olyan szekuláris perspektívát tükröznek, amely hajlamos figyelmen kívül hagyni vagy lebecsülni a keresztények szempontjait (Gouldner, 1979). Például az Egyesült Államokban a televíziós műsorok – amelyek talán a legbefolyásosabb

hírforrások az országban – ritkán szerepeltetnek keresztényeket, ritkán ábrázolják őket kedvező módon, vagy ismertetik pontosan a nézőpontjukat (Lichter et al., 1994; Skill & Robinson, 1994). Hasonlóképpen a fejlődő országokban élő keresztények, akik a világ keresztény lakosságának többségét alkotják, szintén gyakran esnek el a kulturális hatalom gyakorlásától (Marshall et al., 2013). Ennek megfelelően erőfeszítéseket kell tenni a keresztényellenes hangulatot legitimáló hatalmi egyensúlyhiányok lebontására. Nyugati környezetben ez azt jelenti, hogy meg kell vizsgálni a keresztények alulreprezentáltságát a kulturális hatalmi pozíciókban, például a tudományos életben, a hírmédiában, a televíziós műsorokban stb. (Smith, 2003). Ezen folyamat részeként olyan kutatásokra van szükség, amelyek bemutatják, hogy az alulreprezentáltság hogyan segíti elő a keresztényekkel szembeni diszkriminációt (Yancey, 2023). Amint arra fentebb utaltunk, a láthatóság az első lépés a vallásszabadság jogait tiszteletben tartó, befogadóbb társadalmak létrehozásában. A diszkrimináció hatásainak vizsgálata mellett a vallásszabadság jótékony hatásainak feltárása is mérlegelendő. Más szóval a kutatók megvizsgálhatnák, hogy ez az alapvető emberi jog hogyan növeli a társadalmi jólétet. Az ezen alapvető jog tiszteletben tartásával járó előnyök kiemelése elősegítheti a vallásszabadság támogatását a különböző társadalmi szereplők körében.

Hogy egy példát említsünk, amelyből mások is meríthetnek: kutatók dokumentálták a vallásszabadság és a jobb gazdasági eredmények közötti kapcsolatot (Grim et al., 2014; Grim & Grim, 2016). Egy másik kutatás pedig azt mutatta be, hogy a belvárosi gyülekezetek hogyan szolgálnak hozzáadott értékkel a környéküknek, például zöldterületek és szociális vállalkozások létrehozásával, amelyek növelik a város élhetőségét (Cnaan & An, 2018). Megint mások azt vizsgálták, hogy a vallásszabadság megerősítése nemzetközi környezetben hogyan kapcsolódik a nemek közötti egyenlőséghez, valamint a politikai és polgári szabadságjogokhoz (Grim & Finke, 2010). Ezek mind olyan eredmények, amelyek széles társadalmi körben támogatottak. A vallásszabadság értékeinek ilyen módon történő dokumentálása segít pozitív érveket felhozni ezen emberi jog fontossága mellett.

Következtetések

Globális keretek között a keresztények minden más vallási csoportnál gyakrabban szembesülnek alapvető emberi jogaik megsértésével. Ezen jogsértések súlyossága egyre növekszik. A keresztények által tapasztalt elnyomás gyakorisága és intenzitása minden korábbinál magasabb szintet ért el. A keresztényeket és más vallású embereket fenyegető és egyre gyakoribbá váló intolerancia és

erőszakos cselekmények hatására az ENSZ (2019) hangsúlyozta a vallásszabadsághoz való egyetemes jog előmozdítására és védelmére irányuló többdimenziós erőfeszítések fontosságát.

E felhívásnak megfelelően a jelen dokumentum két, koncepcionálisan különböző megközelítést mutat be, amelyeket az egyes országok elfogadhatnak a kiszolgáltatott és elnyomott hitű emberek támogatására.

Emellett számos olyan stratégia is ismertetésre került, amelyeket a magán-szektor szereplői alkalmazhatnának a világ országaiban egyre erősödő keresztényellenes indulatok kezelésére. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az ebben a dokumentumban javasolt elméleti stratégiák hatástalanok a hozzájuk tartozó aktivitások megvalósítása nélkül. Az emberi jogokat tiszteletben tartó, befogadó társadalmak kiépítéséhez mind az állami, mind a magánszektor szereplőire egyaránt szükség van.

Felhasznált irodalom

- Adelaja, T., & Sanni, K. (2022). Police recover explosives following massacre in Nigerian Catholic church. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/africa/nigeria-church-massacre-victims-suffered-range-injuries-doctor-says-2022-06-06/>
- Allen, J. L. (2016). *The global war on Christians: Dispatches from the front lines of anti-Christian persecution*. Image.
- Austin, T. S., King, D. P., Bergdoll, J., & Fulton, B. R. (2022). Defining and estimating the scope of US faith-based international humanitarian aid organizations. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33(5), 970–989. <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00450-7>
- Azbej T. (2022). Introductory remarks. In J. Kaplan (Ed.), *Anti-semitism in Hungary: Appearance and reality* (pp. 63–66). Helena History Press LLC.
- Baloch, S. M., & Ellis-Petersen, H. (2021). Man tortured and killed in Pakistan over alleged blasphemy. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/03/pakistan-sri-lankan-man-priyantha-diyawadana-tortured-killed-alleged-blasphemy-sialkot>
- Birdsall, J., & Beaman, L. (2020). Faith in numbers: Can we trust quantitative data on religious affiliation and religious freedom? *The Review of Faith & International Affairs*, 18(3), 60–68. <https://doi.org/10.1080/15570274.2020.1795401>
- Blitt, R. C. (2019). The Wolf Act amendments to the US International Religious Freedom Act: Breakthrough or breakdown. *University of Pennsylvania Journal of Law & Public Affairs*, 4(2), 151–201. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3220604>
- Brown, E. M. (2016). Persecution of Christians in Muslim-majority countries. *Journal of Ecumenical Studies*, 51(2), 198–209. <https://doi.org/10.1353/ecu.2016.0014>

- Bussey, B. W. (2020). A response to the political argument against religious conscience. *International Journal of Religious Freedom*, 13(1–2), 139–156.
- Chow, A. (2020). Public faith, shame, and China's social credit system. In J. Kurlberg & P. M. Phillips (Eds.), *Missio Dei in a digital age* (pp. 236–256). SCM Press.
- Chowdhury, S. R., Wahab, H. A., & Islam, M. R. (2019). The role of faith-based NGOs in social development: Invisible empowerment. *International Social Work*, 62(3), 1055–1074. <https://doi.org/10.1177/0020872818767260>
- Cnaan, R. A., & An, S. (2018). Even priceless has to have a number: Congregational halo effect. *Journal of Management, Spirituality & Religion*, 15(1), 64–81. <https://doi.org/10.1080/14766086.2017.1394214>
- Fazaeli, M., Karami, M., & Asadi, S. (2020). Interaction between protection of Sunni minority under international law and national security of Islamic Republic of Iran. *International Journal on Minority and Group Rights*, 27(3), 580–602. <https://doi.org/10.1163/15718115-02703005>
- Febriani, N. A. (2022). Adult religious morality development from the Quranic perspective: Strategies to overcome Islamophobia and Christianophobia. *HTS Theological Studies*, 78(4). <https://doi.org/10.4102/hts.v78i4.7398>
- Finley, J. S. (2020). Why scholars and activists increasingly fear a Uyghur genocide in Xinjiang. *Journal of Genocide Research*, 23(3), 348–370. <https://doi.org/10.1080/14623528.2020.1848109>
- Fisher, H., Miller, E. L., & Sauer, C. (2021). Wounded because of religion: Identifying the components of gender-specific religious persecution of Christians. *Mission Studies*, 38(1), 119–141. <https://doi.org/10.1163/15733831-12341777>
- Ford, S. T. (2016). *Little Sisters of the Poor Home for the Aged v. Sebelius: Ramifications for church plans and religious nonprofits*. *University of Colorado Law Review*, 87, 581–619.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972–1977*. Vintage.
- Fox, J. (2019). How common is religious freedom worldwide? *International Journal for Religious Freedom*, 12(1–2), 29–44.
- Fox, J., & Finke, R. (2021). Ensuring individual rights through institutional freedoms: The role of religious institutions in securing religious rights. *Religions*, 12(4), 273. <https://doi.org/10.3390/rel12040273>
- Gittleman, J., & Raj, S. (2021). Arrests, beatings, and secret prayers: Inside the persecution of India's Christians. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2021/12/22/world/asia-india-christians-attacked.html>
- Gil, D. G. (1998). *Confronting injustice and oppression: Concepts and strategies for social workers*. Columbia University Press.
- Gouldner, A. W. (1979). *The future of intellectuals and the rise of the new class*. Seabury Press. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-16083-9>
- Grim, B. J., & Finke, R. (2010). *The price of freedom denied: Religious persecution and conflict in the twenty-first century*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511762345>

- Grim, B. J., Clark, G., & Snyder, R. E. (2014). Is religious freedom good for business? A conceptual and empirical analysis. *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*, 10(4), 1–19.
- Grim, B. J., & Grim, M. E. (2016). The socio-economic contribution of religion to American society: An empirical analysis. *Interdisciplinary Journal of Research on Religion*, 12(3), 1–31.
- Hodge, D. R. (2003). The challenge of spiritual diversity: Can social work facilitate an inclusive environment? *Families in Society*, 84(3), 348–358. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.117>
- International Institute for Religious Freedom. (2024). *Audit statement on the outcomes of the Open Doors World Watch List 2024*. https://iirf.global/wp-content/uploads/2024/01/Audit_Statement_on_the_outcomes_of_the_Open_Doors_World_Watch_List_2024.pdf
- InterVarsity Christian Fellowship/U.S. v. University of Iowa, 19-3389 (8th Cir. Jul. 16, 2021). Retrieved from <https://casetext.com/case/intervarsity-christian-fellowshipusa-v-university-of-iowa>
- LeMasters, P. (2018). Peaceable responses to persecution: The experience of Eastern Christian communities in the Middle East. *Journal of Ecumenical Studies*, 53(3), 386–406. <https://doi.org/10.1353/ecu.2018.0026>
- Lichter, S. R., Lichter, L. S., & Rothman, D. (1994). *Prime time: How TV portrays American culture*. Regnery Publishing.
- MacGuire, J. P. (2019). *International religious freedom: The rise of global intolerance*. Lexington Books.
- Marshall, P. (2021). Institutional religious freedom: An overview and defense. *Religions*, 12(5), 364. <https://doi.org/10.3390/rel12050364>
- Marshall, P., Gilbert, L., & Shea, N. (2013). *Persecuted: The global assault on Christians*. Thomas Nelson.
- Moyo, D. (2009). *Dead aid: Why aid is not working and how there is a better way for Africa*. Macmillan.
- Müller, T., Veerman, F., & Rees, M. D. (2019). Highlighting the dark corners of persecution: Using the Open Doors World Watch List as a basis. *International Journal for Religious Freedom*, 12(1–2), 17–28.
- Ochab, E. U. (2019). Addressing violence and persecution based on religion or belief. *Journal of Christian Legal Thought*, 9(2), 27–32.
- Open Doors Analytical. (2014). *World Watch List 2014 religious statistics – final*. <https://opendoorsanalytical.org/wp-content/uploads/2016/03/WWL-2014-Religious-Statistics-FINAL.xlsx>
- Open Doors Analytical. (2024). *World Watch List*. <https://opendoorsanalytical.org/world-watch-list-documentation/>
- Open Doors International. (2023). *Complete World Watch List methodology*. <https://www.opendoors.org/research-reports/wwl-documentation/Complete-WWL-Methodology-update-October-2023.pdf>
- Palmatier, R. W., Houston, M. B., & Hulland, J. (2018). Review articles: Purpose, process, and structure. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 46(1), 1–5. <https://doi.org/10.1007/s11747-017-0563-4>

- Petri, D. P. (2018). The vulnerability of religious minorities: A literature review. *International Journal for Religious Freedom*, 11(1–2), 15–30.
- Petri, D. P. (2022). The tyranny of religious freedom rankings. *The Review of Faith & International Affairs*, 20(1), 82–88. <https://doi.org/10.1080/15570274.2022.2031064>
- Petri, D. P., & Buijs, G. J. (2019). The societal relevance of religious freedom research: Notes for academia, public policy, and vulnerable religious groups. *International Journal for Religious Freedom*, 12(1–2), 7–16.
- Pew Research Center. (2023). *How COVID-19 restrictions affected religious groups around the world in 2020*. <https://www.pewresearch.org/religion/2022/11/29/how-covid-19-restrictions-affected-religious-groups-around-the-world-in-2020/>
- Philpott, D., & Shah, T. S. (2016). In defense of religious freedom: New critics of a beleaguered human right. *Journal of Law and Religion*, 31(3), 380–395. <https://doi.org/10.1017/jlr.2016.39>
- Rosenthal, A. M. (1997). Persecuting the Christians. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/1997/02/11/opinion/persecuting-the-christians.html>
- Sattler, J. (2023). The rise of religious debanking. *ADF Ministry Alliance*. <https://www.adfministryalliance.org/post/the-rise-of-religious-debanking>
- Sauer, C. (2019). How many Christians are under threat of persecution? An initial assessment of approaches. *International Journal for Religious Freedom*, 12(1–2), 55–68.
- Skill, T., & Robinson, J. D. (1994). The image of Christian leaders in fictional television programs. *Sociology of Religion*, 55(1), 75–84. <https://doi.org/10.2307/3712177>
- Smith, C. (2003). *The secular revolution*. University of California Press. <https://doi.org/10.1525/9780520936706>
- Sue, D. W. (2010). *Microaggressions and marginality: Manifestation, dynamics, and impact*. John Wiley.
- United Nations. (1948/2021). *Universal Declaration of Human Rights*. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- United Nations. (2019). *International Day Commemorating the Victims of Acts of Violence Based on Religion or Belief*. <https://undocs.org/en/A/RES/73/296>
- Yancey, G., & Williamson, D. A. (2014). *So many Christians, so few lions: Is there Christianophobia in the United States?* Rowman & Littlefield. <https://doi.org/10.5771/9781442224070>
- Yancey, G. (2023). “Many of their beliefs are also cruel”: Religious bias in the study of psychology. In *Ideological and political bias in psychology: Nature, scope, and solutions* (pp. 287–312). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-29148-7_10

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

-
- Hodge, D. R. (2025). Keresztényeket célzó emberi jogi jogsértések – A fokozódó keresztényellenes hangulat kezelése globális keretek között. *Belügyi Szemle*, 73(4), 697–715. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.i4.pp697-715>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője David R. Hodge, aki a DavidHodge@asu.edu e-mail címen érhető el.